

Ecaterina ENCIU

Viorica MARȚ

# Lectură și creație

Învățământul primar  
Disciplină opțională

clasa a III-a

*Ediția a 2-a*

**CARTIER**  
educațional

## CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.  
Tel./fax: 24 05 87, tel.: 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md  
Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.  
Tel/fax: 210 80 51. E-mail: codexcartier@gmail.com  
www.cartier.md

*Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.*

### LIBRĂRIILE CARTIER

*Casa Cărții*, bd. Mircea cel Bătrân, nr. 9, Chișinău. Tel./fax: 34 64 61. E-mail: casacartii@cartier.md  
*Librăria din Centru*, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md  
*Librăria din Hol*, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel.: 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md  
*Librăria Vărul Shakespeare*, str. Șciusev, nr. 113, Chișinău. Tel.: 23 21 22. E-mail: librariavs@cartier.md  
*Librăria 9*, str. Pușkin, nr. 9, Chișinău. Tel.: 22 37 83. E-mail: libraria9@cartier.md

Colecția *Cartier educațional* este coordonată de Liliana Nicolaescu-Onofrei

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Inga Druță

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/Tehnoredactare: Ana Cioclo

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Combinatul Poligrafic (nr. 91 814)

Viorica Marț, Ecaterina Enciu

LECTURĂ ȘI CREAȚIE, clasa a III-a

Ediția a II-a, august 2009

© 2009, Editura Cartier, pentru prezenta ediție. Prima ediție a apărut în 2006 la Editura Lyceum.  
Toate drepturile rezervate. Cărțile Cartier sînt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

**Marț, Viorica**

Lectură și creație: cl. a 3-a. Viorica Marț, Ecaterina Enciu. - Ed. a 2-a. - Ch. : Cartier, 2009  
(Combinatul Poligr.) - 68 pag. - (Colecția „Cartier educațional”).

ISBN 978-9975-79-584-5.

373.32.046:811.135.1

M 43

*Dedicăm această culegere celor care ne-au dat viață:  
Valeriu și Silvia Obreja și Hristofor și Lidia Mării*

## Preambul

Prezenta carte-caiet este destinată învățătorilor și elevilor claselor primare.

Conform textelor date, învățătorul poate să-și proiecteze planul de lungă durată la disciplina limba română opțională.

Fiecare semestru se încheie cu o evaluare, în scopul determinării performanțelor elevilor la această disciplină. Conținuturile din această carte sînt orientate spre sesizarea citirii conștiente și dezvoltarea creativității și gîndirii critice.

Nu sînt prevăzute maximul de ore pentru această disciplină – cîteva ore rămîn la discreția învățătorului.

Toate orele au fost proiectate conform unui plan unic: text, teorie literară elementară și creație.

*Autorii*

## Obiective-cadru

1. Dezvoltarea capacității de receptare a mesajului scris.
2. Dezvoltarea capacității de exprimare orală.
3. Dezvoltarea capacității de exprimare scrisă.

<i>Obiective de referință</i>	<i>Activități de învățare</i>
<p><b>La finalul cl. a III-a, elevul va fi capabil:</b></p> <p><b>1.1.</b> să demonstreze înțelegerea globală a mesajului prin reproducerea în succesiune a ideilor unui text;</p> <p><b>1.2.</b> să sesizeze ideile principale ale unui text;</p> <p><b>1.3.</b> să clasifice semnificația unui cuvânt nou, a unei expresii în baza contextului;</p> <p><b>2.1.</b> să exprime diverse mesaje cu și fără repere;</p> <p><b>2.2.</b> să utilizeze un limbaj adecvat în diverse acte de comunicare;</p> <p><b>2.3.</b> să se încadreze spontan într-un dialog;</p> <p><b>2.4.</b> să afirme opinii proprii și să aprecieze la justa lor valoare alte opinii;</p> <p><b>3.1.</b> să identifice într-un text lecturat mijloace accesibile de exprimare artistică;</p> <p><b>3.2.</b> să sesizeze părțile componente ale unui text;</p> <p><b>3.3.</b> să compună texte scurte;</p> <p><b>3.4.</b> să alcătuiască enunțuri, texte scurte în care să-și argumenteze opinia despre un tablou.</p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>• exerciții de clasificare a informațiilor dintr-un mesaj scris;</li> <li>• exerciții de descriere a unor situații;</li> <li>• exerciții de clasificare a unui șir de imagini conform desfășurării acțiunilor într-un text;</li> <li>• exerciții de separare dirijată a ideilor principale;</li> <li>• exerciții de transmitere a diverselor mesaje privind faptele trăite, auzite, imaginare;</li> <li>• exerciții de selectare a propozițiilor ce exprimă un adevăr sau neadevăr;</li> <li>• exerciții de conversații pe diverse teme cotidiene;</li> <li>• exerciții de formulare a unei opinii, a unui raționament;</li> <li>• exerciții de apreciere a unei concluzii;</li> <li>• exerciții de recunoaștere a procedeelelor de exprimare artistică;</li> <li>• exerciții de substituire a unor cuvinte/îmbinări cu sens propriu sau figurat;</li> <li>• exerciții de identificare a părților unui text;</li> <li>• exerciții de recreare a textului prin modificarea intenționată a unor elemente;</li> <li>• exerciții de formulare a unor răspunsuri și întrebări;</li> <li>• exerciții de elaborare în scris a unor enunțuri sau texte scurte.</li> </ul>

# Ghiozdanul

Victor Prohin



De când s-au copt gogoșarii și cî-nepa, n-are cine să vină la magazin. Stau neîncepute lăzile cu bomboane. Și vînzătorul, ca să nu-i ruginească socotelnița, mută bilele cînd în stînga, cînd în dreapta. Are noroc de Ionel că-i mai ține de urît. Vine băiatul luni, vine marți, vine miercuri...

– Au adus?

– Încă nu, lasă vînzătorul bilele în pace. Dar degrabă trebuie să aducă.

Totuși, Ionel nu se grăbește. Se uită sub sticla vitrinei, cercetează fiecare cutie. Mai știi...

Tata și mama se duc ziua la deal, iar Ionel rămîne cel mai mare gospodar acasă. Pe lîngă bobocii cărora trebuie să le arate drumul pînă la iaz, mai are grijă să-și cumpere ghiozdan.

Vine la magazin dimineața, vine la amiază, vine seara.

– Au adus?

– Încă nu.

Și iarăși Ionel se învîrte pe lîngă vitrină. Poate s-a rătăcit pe undeva vreun ghiozdan...

Dar într-o zi vînzătorul, zărindu-l, îi ieși înainte:

– Mai iute! Au adus, cu catarama galbene, cu cheițe!

Ionel și-a sprijinit de gard bicicleta și a intrat, împiedicîndu-se, în magazin. Vînzătorul i-a dezvelit un ghiozdan cafeniu, lucitor, cu două curele.

– Să-l porți sănătos și să-ți fie plin numai cu de-alde „zece”, i-a urat vînzătorul.

Apoi îi dădu o cheiță.

– Pînă se deprind caietele cu școala, poți să le încui, să n-o ia razna pe drum.

Seara, i-a adus acasă bicicleta uitată la magazin și i-a spus că de poimîine pleacă în concediu, fiindcă nu mai are cine să-i țină de urît.

L. Formulează trei întrebări după conținutul textului.

---

---

---

---

L. Răspunde, oral, la întrebările colegilor.

C. Continuă gândul din propoziția: *Mai știi...*

---

---

C. Găsește în text o propoziție similară și continuă ideea.

---

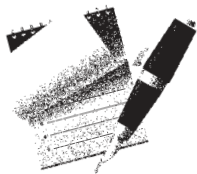
---

C. Argumentează, în scris, plecarea vânzătorului în concediu.

---

---

---



Scrie o felicitare adresată lui Ionel cu ocazia începutului de an școlar.

Adresarea: \_\_\_\_\_

Conținutul: \_\_\_\_\_

---

---

---

*Semnătura*



Eu am numai opt anișori, însă de acum știu că brazilii nu îngălbenesc și nu se desfrunzesc niciodată. Ei sînt totdeauna verzi și primăvăratoci.

Dar într-o zi, cînd mă plimbam cu tata prin parc, am văzut că pe cetinile brădușilor stăteau presărate multe-multe frunze aurii: și de arțar, și de tei, și de stejar, și de plop – de tot felul.

Am înțeles îndată că aceste frunze le dăruisese brădușilor ceilalți copaci care creșteau în jur. Și cînd adia ușor vîntul, frunzele își luau zborul din palmele verzi ale cetinilor, de ți se părea că se desfrunzesc și brădușii.

**L. Intitulează textul.**

**L. Explică semnificația expresiilor:**

*cetini presărate* \_\_\_\_\_

*palmele verzi ale cetinilor* \_\_\_\_\_

**C. Cu expresiile date alcătuieste enunțuri în care să fie sugerate și alte anotimpuri.**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

**L. a) Scrie răspunsuri la următoarele întrebări:**

*Ce anotimp e descris în text?*

\_\_\_\_\_



*Ce copaci pot fi numiți adevărați prieteni ai brăduților? De ce?*

---

---

**b) Formulează întrebări pentru răspunsurile date.**

---

---

Cînd mă plimbam cu tata prin parc, comparam această priveliște cu viața unui om.

**C. Alcătuieste o povestire mică despre:**

*viața unui copac*

*viața unui om*

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

---

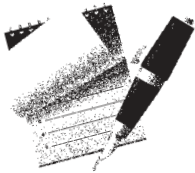
---

---

*Cuvinte de reper*

creștea, micuți, coroană,  
rămuraș, lemn, hîrtie

copil, fapte bune, tînăr,  
a învățat, profesie,  
părinte, folos, bătrînețe



**Trecînd prin viață, ce ar trebui să lase omul în urma sa?**

---

---

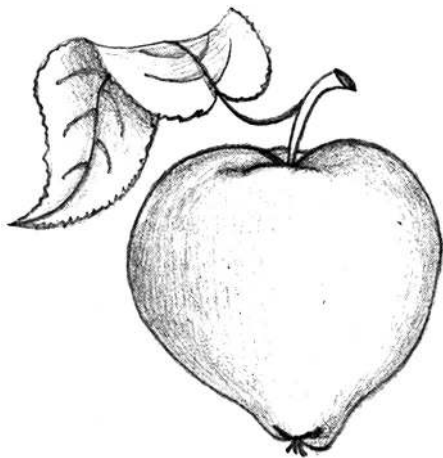
---

---

---

# Mărul

Emilian Bucov



Pe stradă mergea o bătrânică cu un coș plin de mere roșii, galbene și albe, mari și frumoase! Mergeam în urma bătrânei și mă gândeam: „Ce-aș mai mânca un măr!”

M-am apropiat încet de dînsa, am luat un măr și l-am ascuns în buzunar. Bătrîna n-a văzut. Dar deodată s-a întors și mi-a spus:

– Ia vino-ncoace, băiețule! Cum te cheamă?

– Petrică. Da' mama îmi zice Rică.

– Rică... frumos îți zice. Ești băiat cuminte?

– Nu știu...

Bătrîna a scos din coș cel mai frumos măr și mi-a spus:

– Mănîncă sănătos! E din grădina mea.

Nu îndrăzneam să iau mărul. Bătrîna sta cu mîna întinsă.

– De ce nu-l iei?

Nu i-am răspuns. M-am întors și am fugit acasă. Cînd am ajuns acasă, am izbucnit în plîns. Oare de ce?

## L. Alcătuiește cîte un enunț cu expresiile:

*a izbucni în plîns* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*mănîncă sănătos* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*a se apropia pe neobservate* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

## C. Expune patru opinii ce ar putea demonstra motivul izbucnirii în plîns.

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

---

---

---

---

---

---

---

C. Cum crezi, ce a discutat mama cu Petrică după cele întâmplate? Improvizează acest dialog.

---

---

---

---

---

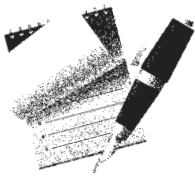
---

---

---

---

---



**Scrie un bilețel în care Petrică i se adresează bătărinei.**

*Adresarea:* \_\_\_\_\_

*Conținutul:* \_\_\_\_\_

---

---

---

---

---

*Semnătura*

# Gemul de gutui

Sofia Dobra



Era o zi frumoasă de sfârșit de septembrie. Ursoaica Getuța făcea, ca în fiecare an, gem de gutui. Mirosea în toată pădurea.

Vulpici, fiul mai mic al vulpoiului, s-a gândit că ar putea lua și el un borcan. L-a așteptat pe ursulețul Gheorghiuță când a terminat orele și i-a propus să facă împreună temele. Au intrat în casă și au scris ceva. La un moment dat, Vulpici a mers la bucătărie și i-a cerut ursoacei un pahar cu apă. Într-o clipă, a ascuns un borcan printre caietele din ghiozdan. S-a grăbit să plece ca să nu fie prins, dar s-a împiedicat de prag și a căzut. A scăpat ghiozdanul care s-a desfăcut. Din el au ieșit caiete umplute de gem.

De atunci Vulpici mănâncă doar gem făcut de mama lui.

## C. Explică semnificația următoarelor expresii:

*a fi pe mâini bune* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*cu mâna pe inimă* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*cu mâna lungă* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*a bate palma* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

## L. Din șirul de expresii, selectează-o pe cea adecvată ideii textului.

\_\_\_\_\_

L. Scrie două proverbe potrivite întâmplării din text.

---

---

C. Ce sfaturi i-ai da lui Vulpici?

---

---

---

---

C. Cum crezi că și-a curățat Vulpici caietele de gem? Scrie câteva soluții.

---

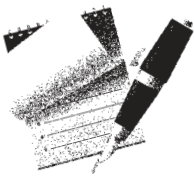
---

---

---

---

---



Scrie o rețetă pentru prepararea gemului de gutui.

*Ingrediente:* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

*Mod de preparare:* \_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

# La culesul strugurilor

Vera Malev



Este vremea culesului strugurilor. Dealurile din jurul satului mișună de lume cât îi ziulica de mare. Huruie mașini, trecînd ca vîntul, și saltă în ele coșurile împletite din lozie mlădioasă, pline cu struguri mari și răscopți. E mare recolta în anul acesta, ca mai în tot anul, pe pămînturile Șipotului. Și, ca în fiecare an, s-au adunat mari și mici să ajute la cules. Moș Mihai, cu toate că e pensionar, se duce și el. Și unde se ia la întrecere cu cei mai harnici, pînă iese învingător. Iar pînă vine mașina, șed cu toții sub un nuc bătrîn și îngîndurat, ascultîndu-l pe moș Mihai, care își deapănă amintirile interesante.

Frunzele au început să pălească, pare că s-au mai rărit și razele soarelui tomnatic. Moș Mihai despică nucile cu vestitul lui cosor, le scoate miezul și le pune grămăjoară pe o frunză de brusture. Băieții care au bricege despică și ei nuci, iar cine n-are briceag, nici putere, mănîncă din ale moșului. Căci el nu pentru dinții săi căzuți le dezghioacă.

De pe deal coboară în viteză mare un camion, stîrnind nori deși de praf. Odihna s-a terminat. Băieții se reped la panere. Într-o clipă, coșurile goale din camion sînt date jos. Cele pline sînt încărcate.

**L. Transcrie din text propoziția care exprimă dragostea lui moș Mihai pentru copii.**

---

---

---

**L. Răspunde, în scris, la întrebarea: Cine a pus umărul la strînsul recoltei?**

---

---

**L. Explică expresiile:**

*a pune umărul* \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

*a munci cot la cot* \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

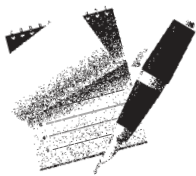
*a lucra cu foc* \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

**C. Scrie un text cu subiectul „La culesul merelor”.**

*Introducere:* \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

*Cuprins:* \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_

*Încheiere:* \_\_\_\_\_  
\_\_\_\_\_



**Alcătuiește și scrie o ghicitoare despre toamnă.**

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

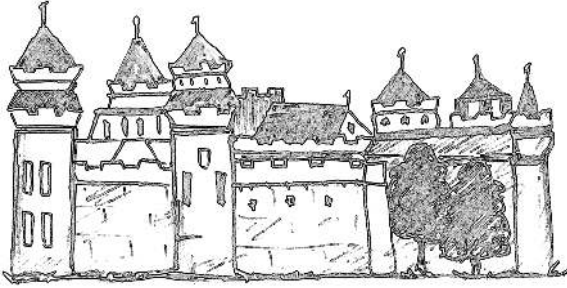
\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

\_\_\_\_\_

# Ce este mai tare decît cetățile

(legendă)



Un voievod l-a chemat, înainte de moarte, pe moștenitorul său, i-a lăsat haznaua și tot avutul țării drept moștenire și i-a spus:

– Când vei domni, ridică la hotarele țării valuri de cetăți

de apărare, ca dușmanii să nu jefuiască și să prade ținutul.

Fiul voievodului a ascultat cuvîntul părintesc și a ridicat întărituri pînă a cheltuit toți banii, dar n-a izbutit să înconjoare tot hotarul țării.

Cum stătea întristat, a venit la el un bătrîn înțelept și l-a întrebat:

– Ce necaz ai, Măria ta?

– Iată ce și iată cum, haznaua a secat, eu îmbătrînesc și nu pot îndeplini cuvîntul dat.

Bătrînul înțelept i-a spus:

– Mergi de-ți fă prieteni în fiecare țară vecină, care se află la hotar cu tine, și nu vei avea teamă de năvălitori.

Domnitorul a făcut după cum l-a povățuit bătrînul și n-a avut mai mult nevoie de ziduri și cetăți de război.

**L. Formulează o întrebare pentru a evidenția ideea principală a textului.**

---

---

**L. Selectează cuvintele-acțiuni din text în ordinea desfășurării evenimentelor.**

---

---

---

---



**C. Găsește cuvinte cu sens opus pentru cinci cuvinte-acțiuni din text.**

*Model: a ridicat*

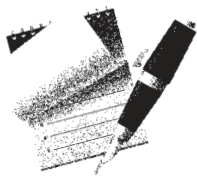
*a demolat, a dărâmat*

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

**C. Desenează o cetate. Completează șirul cuvintelor-însușiri.**

Cetate rezistentă, sfântă, \_\_\_\_\_

---



**Dacă ai fi voievod, ce ai face pentru țară? (Ce ai construi, ce legi ai elabora...)** \_\_\_\_\_

---

---

---

---

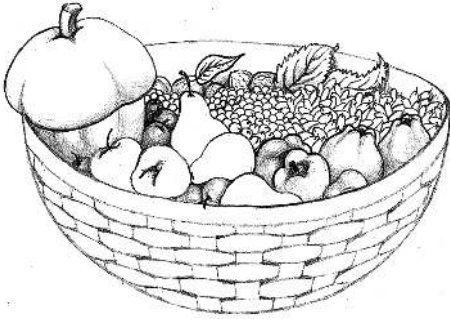
---

---

---

# Darnicul octombrie

N. Onica



E toamnă. Darnicul octombrie expediază în toate cele patru părți colete cu bunătați de-ale toamnei. În părul verde al pădurii au apărut frunze ruginii. Dimineața covorul de iarbă sclipește sub razele soarelui.

Mărul pădureț scapă în iarbă frunze galbene; tufele de corn s-au acoperit cu mărgelile de rubin; porumbarul și-a dat poamele cu un praf albastru-argintiu; au prins a se decoji nucile...

Codrul buciună pe dealuri și prin văi, chemându-și locatarii la ospățul strălucitor al toamnei. Jivinele și păsările acum își pun straie noi de sărbătoare. Octombrie anunță începutul migrațiilor. Primele păsări ce se duc de la noi sunt acelea care au venit ultimele.

În cîrdurile de rațe și de gîște sălbatice au loc antrenamente zilnice de zbor.

În codru s-a început pregătirea de iarnă. Îndată ce apune soarele și peste codru se lasă seara, locatarii desigurilor se adună la ospățul toamnei. Poienele și tufișurile sînt pline de bunătați; ei mănîncă tot ce le poștește inima: semințe și pomușoare, nuci și rădăcini, rămurele și ierburi mus-toase.

## L. Selectează din text trei propoziții cu personificări.

*Model: Darnicul octombrie expediază în toate cele patru părți colete cu bunătați de-ale toamnei.*

---

---

---

---

---

L. Argumentează titlul textului, folosind una din formulele:

*eu consider, după părerea mea, eu cred că...*

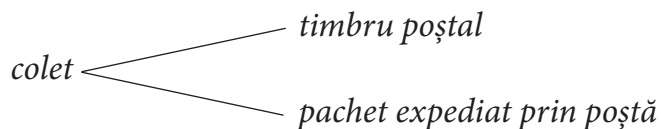
---

---

---

---

L. Subliniază explicația potrivită:



C. Scrie un text coerent din cinci-șase enunțuri, în care vei prezenta o dimineață de octombrie.

---

---

---

---

---

---

---

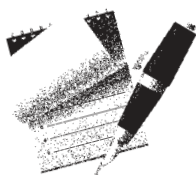
---

C. Formulează trei întrebări adresate lunii octombrie.

---

---

---



Scrie un mesaj cu subiectul „Nu fi trist, Mărețe Codru!”

---

---

---

---

---